

Fornlämningar i Falköpings stad

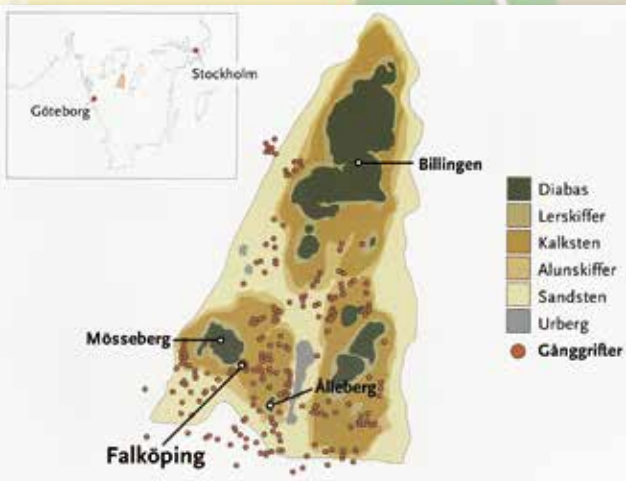
I Falköping finns många bevarade fornlämningar. Många av dem är 5000 år gamla gånggrifter men du kommer också att se bl.a. hällkistor, stensättningar och gravhögar. På skyltarna vid fornlämningarna hittar du mer information.

- 1 Gånggrift Westerbergsgatan ligger i en privat trädgård, visa hänsyn.
- 2 Gravhögen Karl Botvids kulle från brons- eller järnåldern. Gravhögen ligger mitt inne i kvarteret men syns tydligt från Botvidsgatan.
- 3 Lusthushögens gånggrift har fått sitt namn av att det en gång i tiden stod ett lusthus på toppen. Fram till slutet av 1800-talet fanns det också två hällkistor sydväst om gånggriften.
- 4 Ängshögens norra gånggrift på Torstensongatan ligger i en privat trädgård, visa hänsyn.
- 5 Ängshögens södra gånggrift ligger på en halvö ut i korsningen Scheele-gatan/Torstensongatan. Falköpings stad ville ta bort gånggriften 1909 men fick nej från Riksantikvarieämbetet. Gatorna fick gå runt om.
- 6 Trädgårdens gånggrift ligger på Rangatan i en privat trädgård, visa hänsyn.
- 7 Fornlämningar i Kung Rans park
A. Hällkista från bondestenåldern. B. Ängskullens gånggrift visar hur en gånggrift kan se ut när takblocken är borta. C. Stensättning från järnåldern. D. Stensättning från järnåldern. E. Hällkista från bondestenåldern.
- 8 Stensättning Kung Rans väg, grav från järnåldern.
- 9 Gånggriften Kung Björns hög. Notera den ovanligt stora, flata takstenen jämfört med t.ex. Ättagårdens och Hjelmarsrörs gånggrifter.
- 10 Hällkista Danska vägen från bondestenåldern.
- 11 Kapellgårdens gånggrift ligger i en privat trädgård, visa hänsyn.
- 12 Vägvisarsten från 1918. Stod 1 km västerut vid Gamla Göteborgsvägen.
- 13 Gånggriften Kyrkerör i Plantis visar tydligt gravens konstruktion.
- 14 Ballersten med djupa skälpropor, en slags hällristning från bronsåldern.
- 15 Rest sten Plantis flyttad från Vilske Kleva. Liknande resta stenar finns t.ex. på Ekornavallen och är en gravmarkering från järnåldern.
- 16 Stensättning Vasagatan från brons- eller järnåldern.
- 17 Bestorpsdösen är samtida med gånggrifterna, men har en annorlunda konstruktion. Den ligger intill en trädgård, visa hänsyn.
- 18 Gånggriften Drakarör ligger i en stor stensättning, ca 25 m i diameter med synliga gång- och takhällar.
- 19 Fredriksbergs hällkista grävdes ut 1973. Här hittades den 4000 år gamla benflöjten som finns att se på museet. Intill hällkistan ligger en stensättning.
- 20 Ättagårdens gånggrift är byggd med stora rundade takblock.
- 21 Gånggriften Hjelmarsrör vid Midfalegatan liknar Ättagårdens gånggrift. Här hittades över hundra bärnstenspärlor, det största fyndet i Västergötland.
- 22 Gravhögen Trinnöja vid Folkets park är en grav från brons- eller järnåldern.
- 23 Tingshögens gravhög är från järnåldern. Namnet tyder på att den också använts som tingsplats. Här hittades ett svärd från järnåldern.
- 24 Hällkista Rangatan från bondestenåldern.
- 25 Stensättning Rangatan från brons- eller järnåldern.
- 26 Gravhög Ekebacken ligger i industriområdet på Brogårdesgatan.
- 27 Fyndplats för skelett av två halshuggna vikingatida män.

Fornlämningar i Falköpings stad

Förslag på vandring eller cykling
3,6 km ———
Korta av ·····

Gånggrifterna på Falbygden
På Falbygden finns runt 260 gånggrifter inom ett 50x50x30 km stort område, 2/3 av Sveriges gånggrifter. De byggdes för 5300-5000 år sedan. Mängden gånggrifter på Falbygden saknar motstycke i Sverige, och att så många ligger inne i Falköpings stad är unikt för hela Europa. Gatorna går runt dem, de finns i trädgårdar och du ser dem i stadens parker.

FALBYGDENS MUSEUM
Ta del av Falbygdens spännande historia genom unika fornynd och kulturhistoriska föremål. Här vilar Sveriges äldsta hund och Hallonflickan. Mäktiga guldhalskragar och vackra bronser berättar om forna storhetstider.

Falbygdens Fornminnen

Följ kartan ut i landskapet!

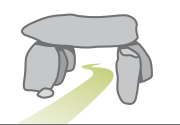
En spännande resa genom Falbygdens unika kulturarv och vackra landskap

FALBYGDENS MUSEUM

Falbygden är ett mycket fyndrikt och fornlämningstätt område med lämningar från sten-, brons- och järnåldern. Kanske är det stenålderns megalitgravar, främst gånggrifterna, som är mest påtagliga i landskapet.

Alla fornlämningar på kartan har informationsskyltar på plats. Varje skylt har en unik tematext och flera av dem har QR-koder som skannas för att kunna ta del av ljud, bild, film eller mer information. Du kan även lyssna till skyltarnas text.

MEGALITHIC ROUTES

Falbygdens megalitgravar ingår i den europeiska kulturvägen Megalithic Routes. Tillsammans med Danmark, England, Tyskland, Nederländerna och Spanien lyfts en gemensam historia. Genom att fornlämningarna görs tillgängliga som unika besöksmål verkar nätverket för att de bevaras.

Fornsök
Visste du att du enkelt kan söka efter information om fornlämningar och fyndplatser på webben? Gå in på Fornsök. Där finns mycket att upptäcka!
www.raa.se/fornsok

FALBYGDENS MUSEUM

S:t Olofsgatan 23 | 0515-885050
museet@falkoping.se
www.falkoping.se/falbygdensmuseum

Fredriksson, Andriehög, Kullerås, Falköpings Kommun - Grafisk form & illustration: Jonatan Anstén
Foto: Falbygdens Museum, Kristian Jansson

Fornlämningar på Falbygden

- 1 Ekornavallen** är ett stort och imponerande fornlämningsområde. På platsen finns gravar från förhistoriens tre huvudepoker, sten-, brons- och järnålder. Ekornavallen har använts som gravplats under mer än 4000 år.
- 2 Bronsåldersgravar Lilla Ingatorp** Här ligger två stora gravar. Den ena är ett röse med 38 m i diameter. Den andra är en hög som är 35 m i diameter.
- 3 Torestorp runsten** Runstenen nämns redan år 1287 i ett brev av kung Magnus Ladulås. Det är den äldsta skriftliga källan där en runsten nämns.
- 4 Gånggrift Jakobsberg** som ligger i en hög som är 28 m diam och 1,5 m hög.
- 5 Rössberga gånggrift** är en av de mest välundersökta gånggrifterna på Falbygden. I graven hittades bl.a. skelett från 131 män, kvinnor och barn, fler individer än i någon megalitgrav i Skandinavien. Intill ligger en hällkista.
- 6 Järnålder vid Forentorpa ängar** I det vackra naturreservatet går en 2,4 km lång vandringsled genom järnålderslandskapet. Skyltat från vägen.
- 7 Mössebergs fornborg** är en av Sveriges största fornborgar med en omkrets på mer än en kilometer. Naturliga stup, en inner- och yttermur försvarade borgen mot fiender. Skyltat promenadstig runt fornborgen. Skyltat från vägen.
- 8 Runstenar och gravfält vid Gudhems klosteruin** I kyrkans vapenhus finns delar av två runstenar. Den ena berättar: Ölver och Torgils gjorde stenen för Toste, sin fader. Kan det vara samma Torgil som nämns vid Kata gård i Varnhem? Gravfältet ligger under flat mark och är daterat till vikingatid.
- 9 Rest sten Kung Rånes grav** ligger vid infarten till Gudhems samhälle, synlig från vägen. Den markerar en grav från järnåldern. En bit ifrån ligger en gravhög.
- 10 Gånggrift Gudhem** ligger i en hög som en gång varit ca 35 m stor. Ligger strax utanför Gudhem på vägen mot Torbjörntorp.

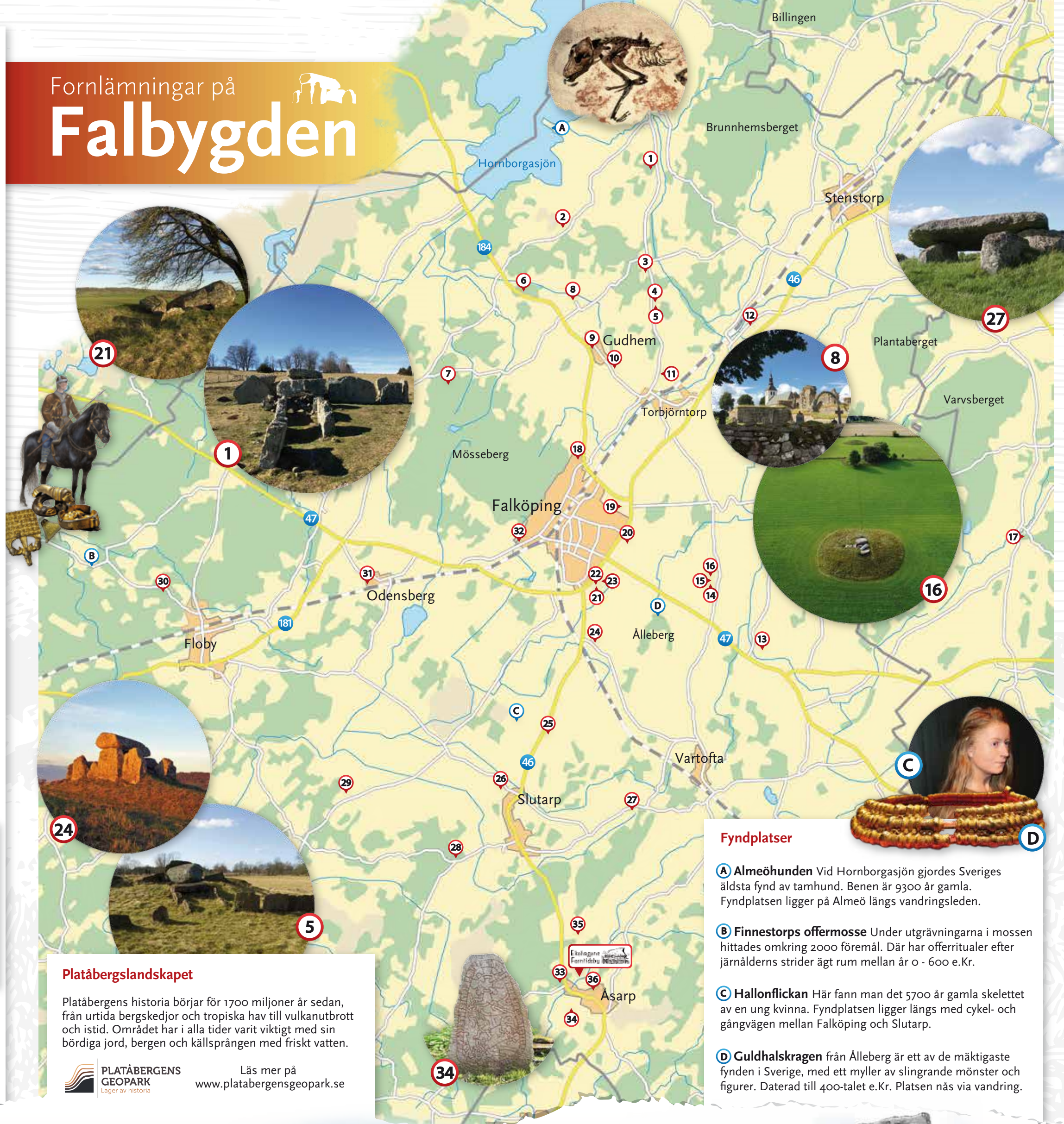

- 11 Gånggrift Torbjörntorp** ligger synligt längs vägen.
- 12 Gånggrift och hällkista Segerstad** ligger i en naturskyddad stäppäng.
- 13 Gånggrift Bunkahall** ligger i en hög som är 20 meter stor. Kammaren är närmast rund. Graven ligger längs Falekvarna vandringsled, skyltat från vägen.

Karleby stenålderslandskap Längs 3 km av byvägen finns hela 11 gånggrifter. På andra sidan vägen ligger stenåldersboplatserna med åkrar och betesmarker.

- 14 Klövagårdens gånggrift** grävdes ut 1872. Man hittade bärnstenspärlor, flinta, keramikskärvor, djurben och skelettdelar från cirka 80 personer.
- 15 Ragvalds grav** Nordens största gånggrift på 16x2,5 meter. Den är inte utgrävd, men det har gjorts fynd av flintskrapor, flintspån och en flintya.
- 16 Logårds kulle** Gånggriften undersöktes 1874. Den lämnades öppen och rasade delvis samman. Kammaren och gången fylldes med småsten som stöd.
- 17 Dimbo gravfält** är Västergötlands största järnåldersgravfält. Där finns totalt 241 högar, 43 runda stensättningar, 11 treuddar och en sentida runsten.
- 18 Bie rör** är resterna av ett gravröse från bronsåldern. Ligger vid Böjerörsgatan.

Fornlämningar på Falbygden

Platåbergenslandskapet

Platåbergens historia börjar för 1700 miljoner år sedan, från urtida bergskedjor och tropiska hav till vulkanutbrott och istid. Området har i alla tider varit viktigt med sin bördiga jord, bergen och källsprängen med friskt vatten.

Läs mer på www.platåbergengeopark.se

Fyndplatser

- A Almeöhunden** Vid Homborgsjön gjordes Sveriges äldsta fynd av tamhund. Benen är 9300 år gamla. Fyndplatsen ligger på Almeö längs vandringsleden.
- B Finnestorps offermosse** Under utgrävningarna i mossen hittades omkring 2000 föremål. Där har offerritualer efter järnålderns strider ägt rum mellan år 0 - 600 e.Kr.
- C Hallonflickan** Här fann man det 5700 år gamla skelettet av en ung kvinna. Fyndplatsen ligger längs med cykel- och gångvägen mellan Falköping och Slutarp.
- D Guldhalskragen** från Alleberg är ett av de mäktigaste fynden i Sverige, med ett myller av slingrande mönster och figurer. Daterat till 400-talet e.Kr. Platsen nås via vandring.

- 19 Sikagårdens gånggrift** syns tydligt där vägarna från Skara och Skövde möts.
- 20 Gånggrift Flygfältet** Carl von Linné beskrev platsen 1746 som "en annor ätteplats". Sväng av vid "Gunnestorp".
- 21 Gånggriften Firse sten** ligger vid gång- och cykelvägen ut mot Älleberg, gamla Jönköpingsvägen. Här fann arkeologerna välbevarade bronsföremål.
- 22 Vilhelmsbergs gånggrift** undersöktes på 1870-talet, med fynd av bl.a. tandpärlor och många bärnstenspärlor.
- 23 Stensättning** från järnåldern. Markerad som galgbacke på en äldre karta. Följ stenmuren från Firse sten 200 meter åt nordöst.
- 24 Luttra gånggrift** är ofta avbildad och är kanske den mest kända av Falbygdens alla gånggrifter. Intill ligger ytterliggare en gånggrift.
- 25 Nolgårdens gånggrift** är en av de bättre bevarade här på Falbygden. Den är synlig från vägen mellan Falköping och Slutarp. Sväng av vid "Nolgården".
- 26 Slutarpsdösen** Det stora takblocket har över 100 skålgropar, tre par fotsulor och tio fördjupningar. Takblocket är i dåligt skick, gå eller sitt inte på det.
- 27 Värkumla gånggrifter** De två gånggrifterna ligger väl synliga uppe på krönet av åsen, endast 10 meter från varandra. Den ena gånggriften är en av de större på Falbygden och har ett takblock som väger upp emot 16 ton.
- 28 Runsten Alarp** står vid vägkanten. Texten lyder: Alle och Karle reste denna sten efter Frösten, sin fader, en mycket god tägn.
- 29 Runsten Skånum** är synlig från vägen. Texten berättar: Gudmund reste denna sten efter Eskil, sin broder, en mycket god ung man. Trygge högg.
- 30 Bronsåldersröset Faxe rör** nås från vägen och ligger längs vandringsleden Flobyrundan. I närheten finns resta stenar, stensättningar och en domarring.

- 31 Gånggriften Ormarör i Odenberg** ligger i samhället i ett grönområde mellan järnvägen och Hulegårdsvägen.
- 32 Nästegårdens gånggrift** På andra sidan vägen ligger en hällkista.
- 33 Skeppssättning Åsarp** Stenarna är placerade i formen av ett skepp och markerar en 1500 år gammal grav. Den ligger vid rastplatsen intill Åsarp. Nummer 33-36 ligger längs Smulaleden.
- 34 Runsten Olsbrostenen** är en vacker runsten med rik dekor. Texten lyder: Guve reste denna sten efter Olav, sin son, en mycket dugande ung man. Han blev dräpt i Estland. Håvard högg stenen. Skyltat från Åsarps samhälle.
- 35 Runsten Hög** Texten berättar: Sluta reste denna sten efter Åsbjörn, sin bolagsman, och gjorde denna bro. Ligger mellan Hög och gamla järnvägen.
- 36 Gravfält från järnåldern** med 20 stycken stensättningar. Ligger vid vattentornet i Åsarp, Västgötagatan.

Ekehagens Fornstadsby
18 km söder om Falköping ligger en av Nordens största forntidsbyar, ett arkeologiskt friluftsmuseum med restaurang och butik. www.ekehagen.se

Lyssna på berättelser om Falbygdens historia på Storystory

Fornminnen i landskapet

Gånggrift

Stenålders gravar
Gånggrifterna byggdes av stenålderns första jordbrukare 3300-3000 f.Kr. Hällkistorna byggdes fram till 1800 f.Kr. De kallas ibland megalitgravar. Gravarna är skelettgravar. De kan rymma över 100 män, kvinnor och barn och är troligtvis släktgravar. Gravplatsen har ofta använts för begravingar under hela forntiden.

Hällkista

Bronsålders gravar
Under bronsåldern 1800-500 f.Kr. byggdes rösen, stensättningar eller högar som viloplats åt de döda. Stensättningarna är oftast runda men kan även vara tre- eller fyrkantiga. Under senare delen av perioden kremerades de döda. Askan lades tillsammans med gravgävor i ett keramikkräsl, i en stenskista eller direkt på marken.

Stensättning

Gravhög

Järnålders gravar
Från järnåldern 500 f.Kr.-1050 e.Kr. finner du gravar i form av högar, stensättningar, domarringar, skeppssättningar eller resta stenar över de döda. De ligger antingen som enskilda gravar eller samlade på gravfält. Kremeringen av de döda upphörde när kristendomen nådde Falbygden. Då begravdes de döda istället på kyrkogården.

Rest sten

Runsten

Runstenar är minnesstenar över döda släktingar men också ett uttryck för rika släkters makt. De berättar vad några vikingar hette, vad de trodde på och vart de reste.